

“YETİŞ HUKUK”

ALEVİ-BEKTAŞİ DERNEĞİ KURUCULAR KURULU

TÜRKİYE’DE TÜM ALEVİ BEKTAŞİ VATANDAŞLARINI DERİNDEN ETKİLEYECEK “ALEVİ-BEKTAŞİ KÜLTÜR ve CEMEVI BAŞKANLIĞI’NIN” KURULMASI İLE İLGİLİ

BASIN BİLDİRİSİ

YH.1011,10.11.2022

Türkiye’de yaşayan Alevi Bektaşi toplumundan gelen birçok itiraza rağmen Cumhurbaşkanlığı No:112 ve 08.11.2022 tarihli kararnamesiyle ALEVİ-BEKTAŞİ KÜLTÜR ve CEMEVI Başkanlığı’nın “Kültür ve Turizm Bakanlığı” altında, Alevi toplumunun ileri gelenlerinin tekliflerini dinlemeden önce, geçici kanun olarak çıkan kararnamesini üzüntü ve şaşkınlıkla izlemekteyiz. AİHM kararlarına dayanarak TBMM’ye 14 maddelik kanun tasarısı teklif ederek çözüm yolu gösteriyoruz.

“Yetiş Hukuk” olarak acilen uyarıyoruz!

Zira bu kararname çok zor ve çok yönlü bir durum yaratmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bazı durumlarda Cumhurbaşkanının kararname düzenlemesini kısıtlar. Bu durumlar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 104. maddesinde açık bir şekilde şöyle yazılmıştır: “**Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine** ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler **Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez.**”

Türkiye Cumhuriyeti’nin temel haklarından “Din ve vicdan hürriyeti” 24’üncü madde ile belirlenmiştir ve bu da ikinci bölümdedir. Diğer bir deyişle **Cumhurbaşkanının olağan bir durumda bu temel hak üzerinde bir kararname kararı alma yetkisi kesinlikle yoktur.** Bu nedenle Cumhurbaşkanlığı No:112 ve 08.11.2022 tarihli kararnamesi girişimi, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 148’inci maddesi gereğince Anayasa Mahkemesi yolunu açarak, şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetlenip kararnameyi iptal imkanını yaratıyor.

Üstelik bu son ilgili kararname birçok yasal değişiklikle sorunları geçici olarak kısmen halletse bile “T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı” altında yasallaşması, en başta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi AİHM’de açılan, Alevilere karşı Türkiye’de birçok alanda ayrımcılık yapılarak din ve vicdan özgürlüklerinin ihlal edildiğine **dair kesin sonuçlanmış ve bağlayıcı kararların özüne, sözüne ve sonuçlarına kesinlikle aykırıdır.**

Çünkü Devlet, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 136’ncı maddesiyle din işlerini “Kültür ve Turizm Bakanlığı’nda değil **özerk bir kurumda yönetmektedir.** Türkiye Cumhuriyeti Anayasası bunu yoruma açık olmayacak şekilde böyle ifade etmektedir.

“Yetiş Hukuk” olarak naçizane çözüm önerimiz!

T.C. Anayasa 136. maddesinde belirtilen, **“lâiklik ilkesi”** doğrultusunda, bütün siyasî görüş ve düşünüşlerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getiren” düşünce **temelinde Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) gibi özerk bir yapı**, sorunu çözmek için en uyumlu cevaptır. Bu özerk Alevi Başkanlığı'nın Aleviler tarafından yönetilmesi, **Aleviliğin, Aleviler tarafından tanımlanıp eğitiminin** düzenlenip yapılması ve devlete vergisini veren yirmi beş milyon civarında olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Alevi-Bektaşî nüfusuyla orantılı bir kamu hizmeti bütçesi verilmesiyle ancak ayrımcılık yapılmadan düzenlenmesi şarttır. Dolayısıyla bu “Kültür Bakanlığı” seçimi davacılar, Alevi Toplumunu ve kararın uygulanma kontrolüyle yetkili Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından “ayrımcılık yapılarak din ve vicdan özgürlüklerinin ihlal edilmesinin” devam etmesi sebebiyle kabul edilemeyecek bir düzenlemedir. Yeniden mahkemelik olma ihtimali tamamen açıktır. Bunu “Yetiş Hukuk” olarak istemiyoruz ve bir düşünce fabrikası olan STK olarak uyarma ve bilgilendirme görevini yerine getirmek istiyoruz.

“EŞİT VATANDAŞLIK” HAKKI YASAL KAZANILMIŞ BİR HAKTIR VE BUNUN AYRIMCILIK YAPILMADAN EŞİT VATANDAŞLIK HAKLARI KANUNLARINA UYULARAK ADİLCE UYGULANMASINI İSTİYORUZ. NE FAZLA NE DE AZ!”

Bu kararnamedeki yasalar, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde (AİHM)” yıllar süren davalar sonucu Türkiye Cumhuriyeti’ni kesin bağlayıcı üç kararı tam yerine getirmiyor ve hâlâ çözümü ele alınmayan yasal sorunların devam etmesine neden oluyor. **“Yetiş Hukuk”** Kurucu Kurulu olarak bu sorunları dört noktada toparlayıp kamuoyunun dikkatine sunmayı aşağıda görev bilmekteyiz.

1- 2014 yılında verilen AİHM kararı: Türkiye Cumhuriyeti’nde Alevi inancında olanların **cemevlerinin ibadet amacıyla kullanılan bir mekân** olduğunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kabul etti. Bu nedenle cemevlerinin ibadethane olarak teker teker davalar açmak zorunda kalması sağlıklı çözüm değildir ve yasal düzenleme ile bu sorunların kökten çözülmesi gerekir. Bizim “Yetiş Hukuk” Kurucu Kurulu olarak tecrübelerimize dayanarak tahmini sayımıza göre Türkiye’de 1.750 değil, kentlerde ve irili ufaklı köylerde dernek olmasa bile Alevilerin devamlı gidip ibadet ettiği 4 bin civarında cemevi olduğu söylenebilir. Bu açıdan Türkiye’de nerenin hangi kıstaslarla “cemevi/ibadethane” olarak kabul edileceği konusu da Alevilere ve kurulması öngörülen özerk Alevi Başkanlığı’na bırakılmalıdır.

2- 2015 yılında verilen AİHM kararı: Türkiye’de zorunlu din derslerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne uygun hale getirilmesi gerektiği kararı uygulanmıyor. Bu sebepten AİHM’de din derslerini “ayrıcalıklı inceleme” ile denetlenmeye karar vermişti. Üstelik “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” (DKAB) 2018 yılı dokuz eğitim kitabı incelendiğinde Alevi inancından bahsedilen sayfa sayısı, 1782 sayfadan sadece 20’dir (yirmi). Bu yirmi sayfayı yazarlar, Aleviliğin yüzyıllarca oturmuş sözlü-yazılı, geleneksel dil ve Edep-Erkânını ve yaygın olarak kabul edilen inanç tanımlarını uygun olmayan bir şekilde kullanmışlardır. Bu, her şeyden önce insan haklarına ve Türkiye’deki din ve vicdan özgürlüğüne ters ve Alevi inancına saygısızlıktır.

3- 2015 yılında verilen AIHM kararı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 2016'da Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Aleviliği bir inanç olarak tanımaması ve din alanında sunduğu kamu hizmetinden Alevilerin yararlanmadığı gerekçesiyle ayrımcılık yapıldığına ve eşit vatandaşlık haklarının ihlal edildiğine karar vermişti. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin diğer inançlara sağladığı mali desteklerin ve hizmetlerin aynısını, eşit vatandaş hakkı olarak Alevi inancında olanlara da tanınması gerektiğini belirtmiştir. Bu destek ise ancak Alevi inancındaki vatandaşların sayıca tüm nüfus içinde hangi nispette olduğunun bilinmesiyle adil ve sağlıklı olur. Devletin elinde bu konuda veriler olmadığından, polemik rakamlardan uzakta, Türkiye'de Alevi nüfusu üzerinde gerçeğe en yakın son değerlendirme sadece 2005'te ABD'nin dış istihbarat ajansı olan CIA'nın "İslam Dünyası" üzerine yaptığı araştırmada Türkiye'de Aleviler için verdiği bilgidir: O da "o zamanki nüfusa göre (67,9 milyon) Alevilerin 19,9 milyon olduğu" bilgisidir. Bu rakamları bugünkü nüfusa yansıtırsak "Türkiye'de Alevi inancında 25 milyon vatandaş vardır" diyebiliriz.

4- Alevi Bektaşî Vakıflarının "Mal ve Mülk dokunulmazlığı" hakları

Ayrıca Alevi Bektaşî Vakıfları hakkında, Tapu ile Vakıflar Kanunu'nda da değişiklik yapılması gerekiyor. AİHM "Mülkiyet Hakkıyla İlgili" kararlarında devletlere tanınan geniş takdir yetkisinin belirli kurallar çerçevesinde değerlendirilmesi yönünde kararlar vermiştir. Herhangi bir davada mülkiyet hakkına bir müdahalenin olup olmadığı değerlendirilirken, AİHM tarafından uygulanan üç kural analizi bulunmaktadır. Bu analiz ilk kez Sporrong#Lönnroth/İsveç davasında (Başvuru No: 7151/75, 7152/75, T:23.09.1982) ortaya konulmuştur. İlgili maddede düzenlenen üç kuraldan ilki mal ve mülk dokunulmazlığı ilkesinin ihlali yani, Ek 1. Protokolün 1.maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır" şeklinde yer bulan mülkiyetten barışçıl biçimde yararlanma hakkını içermektedir. Türkiye, özellikle idari uygulamadan kaynaklanan eksiklikler nedeniyle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde defalarca mahkûm oldu.

"Son tarih Mart 2023'e kadar Türkiye Cumhuriyeti AİHM kararlarını uygulamak zorunda"

AİHM kararları, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olan Türkiye Cumhuriyeti gibi devletler açısından kesin bağlayıcıdır ve 46/1. fıkrasına göre, mahkemenin kesinleşmiş kararlarına uymayı taahhüt ederler. 8-10 Mart 2022 tarihlerinde Strasburg'da gerçekleştirilen toplantıda da Türkiye'ye **Mart 2023'e** kadar kararları uygulaması için son tarih vermiş ve aksi takdirde Türkiye'ye karşı "Ara Karar" alacağını bildirmiştir. Bunlara hiç gerek yoktur. **Kanunlara uyularak ve verilen yüksek mahkeme kararları uygulanarak demokratik, çağdaş bir ülkede din ve vicdan özgürlüğüne zincir vurulması engellenebilir.**

"Yetiş Hukuk" Somut Yasal Değişiklik/Eklemeler Tekliflerimiz

Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ilk yasal adımların atıldığı bu günlerde temennimiz, Alevi Haklarının da daha ciddi bir şekilde tek başına özel olarak ele alınması hatta bütün Türk vatandaşlarının çeşitli dinsel-inançsal yaşamlarını kapsayacak temel bir yasal değişikliğin gerekli olduğuna inanıyoruz ve sağlıklı bir yapı içinde uyumlu, güvenli ve huzur içinde dini inançlarını yerine getirecekleri kanaatindeyiz. Bu sebeple, "**Yetiş Hukuk' Alevi Bektaşî Derneği**" Kurucular Kurulu ve bizi destekleyen Alevi dernekleriyle şimdiden ilk yasal ihtiyaçlarımızı karşılayacak ve eklemelerle çok çabuk çıkabilecek aşağıdaki yasa değişiklikleri ve eklemeleri tekliflerini kamuoyunun önünde bütün siyasi parti yönetimlerinin, TBMM milletvekillerinin ve TBMM'nin ilgili komisyonlarının dikkatine sunuyor ve bu altını çizdiğimiz yasaların bir an önce TBMM'de çıkmasını saygıyla arz ediyoruz.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NE (TBMM)
KANUN DEĞİŞİKLİĞİ TEKLİFİ

GEREKÇE;

Türkiye'nin kabul ettiği uluslararası sözleşmeler ile Anayasa'nın din ve vicdan hürriyeti ilkesi esas alınarak, ülkemizde yaşayan "**Alevi Bektaşî İslam İncancına**" bağlı Türk vatandaşlarının ibadet mekânları olan cemevinin yasal statüye kavuşturulması için kanun teklifi hazırlanmıştır.

-Bu kanun teklifi ile diğer ibadet yerleri gibi Alevi- Bektaşî vatandaşlarının inanç merkezleri olan cemevlerinin de Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ibadet mekânları sayılarak yasal statüye kavuşturulması amaçlanmaktadır. Böylece son verilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi AİHM'nin kararları ile T.C Anayasa Mahkemesi kararları ve Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek mahkeme hükümleri yerine getirilmiş olacaktır.

- Köy Kanunu'nda değişiklik yapılarak cami ile cemevleri de köyün ortak mülkiyeti sayılmış ve imar kanunlarında değişiklik yapılarak hazine mülkleri cemevlerine tahsisi yolu açılmıştır.

- Toplu Konut Yasası'nda değişiklik yapılarak, kamu mal ve hizmetlerinin cemevlerine harcanması sağlanmıştır.

- Elektrik, su ve gaz mevzuatında değişiklik yapılarak kamu hizmetine ayrılan mal ve hizmetlerden cemevlerinin bedelsiz yararlanması sağlanmıştır.

- Cemevleri ibadethane statüsüne alındığı için, Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılarak, içki ve alkol satış yerlerinin dışına çıkarılmaları sağlanmıştır.

- Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yapılan değişiklikle, zorunlu din ve ahlak öğrenimi zorunluluk ilkesi korunarak, velilerin diğer zorunlu ders saatleriyle değiştirme taleplerine bırakılmıştır.

-Tapu ve Vakıflar Kanunu'nda değişiklik yapılmasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), devletin müdahalesinin ancak "Hukuk tarafından öngörülme, Kamu yararına olma, Uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olma, Orantılık ve Ölçülülük" şartlarıyla olabileceğini belirtiyor. İncelendiğinde Türkiye'de Vakıflar Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, "mazbut ve mülhak" Alevi Bektaşî Vakfiyelerinin, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Milli Emlak Genel Müdürlüğü yönetimindeki hakları ve yönetimi, Vakıf Senetlerinde hüküm bulunması şartıyla bu amaçla kurulan Yeni Vakıflara devrinin de sağlanması gerekiyor.

KANUN TASARISI TEKLİFİ

MADDE 1- 18.03.1924 tarihli ve 442 sayılı Köy Kanunu'nun 2. maddesinde "cami" kelimesinden sonra gelmek üzere ; " cemevi " kelimesi eklenmiştir.

MADDE 2- 02.03.2005 tarihli ve 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesinin 3'üncü fıkrasında " camilere" kelimesine " cemevlerine ve benzer ibadethanelere" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3- 26.05.1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirler Kanunu'nun 36. maddesinin 2. bendinde yer alan "mescit" kelimesi yerine "mescit ve cemevi" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 4- 14.03.2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu geçici 6. maddesinin 3. fıkrasında yer alan: "ibadethanelere" kelimesinden önce gelmek üzere " cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73. maddesinin 16. fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir: " Yerel yönetimlerce kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen alanlar ile, 5366 sayılı kanuna göre yenileme alanı ilan edilen alanlarda veya bu kanunun 75. maddesine göre kamu kurum ve kuruluşları ile protokol yapmaları halinde, Büyükşehir Belediye Meclis kararı ile yıkılan cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibadethaneler ibaresi eklenmiştir.

MADDE 6- 29.07.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinin (g) bendinde yer alan "ibadethaneler" kelimesinden önce gelmek üzere " cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. " ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7- 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesinin (1) fıkrasının n(5)inci bendinde yer alan " ibadethaneler" kelimesinden önce gelmek üzere " cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb." ibaresi eklenmiştir

MADDE 8- 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun ek 2. maddesinin (2.) fıkrasında yer alan "ibadethane" kelimesinden önce gelmek üzere " cami, mescit, cemevi, kilise, havra vb. " ibadethaneler ibaresi eklenmiştir.

MADDE 9- 14.06.1973 gün ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 12. madde 1. fıkrasının sonuna "ders saatleri öğrenci velisinin yazılı başvurusu üzerine diğer zorunlu derslerin ders saatleri ile değiştirilebilir." cümlesi eklenmiştir.

MADDE 10- 20. 02. 2008 tarihli 5737 sayılı Vakıflar Kanunu 5. maddesine "Yeni vakıflar, vakıf senetlerinde yazılı olmak ve vakıf amaçlarını gerçekleştirmek üzere Mülhak ve Mazbut Vakıflar yönetimi için" cümlesi eklenmiştir.

MADDE 11- 20. 02. 2008 tarihli 5737 sayılı Vakıflar Kanunu 6 maddesine "Mazbut ve Mülhak vakıflar, bu Kanunun 5. maddesinin 1. fıkrasında gösterilen yeni vakıflar ile" cümlesi eklenmiştir.

MADDE 12- 20. 02. 2008 tarihli 5737 sayılı Vakıflar Kanunu 77. maddesinin 2. fıkrasına " Mülhak ve mazbut vakıflara" kelimeleri eklenmiştir.

MADDE 13- 22.12.1934 tarih ve 2644 Sayılı Tapu Kanunu'nun 3. maddesinin 2 cümlesinde geçen hükümet kararlarına sonuna gelmek üzere " Bu kanun hükümlerine göre varlıkları bu kanunla tanınmış olan Bektaşî Vakıflarına ait" cümlesi eklenmiştir..

Madde 14- Bu kanun Cumhurbaşkanlığı tarafından onayı ve yayını tarihinde yürürlüğe girer.

"Yetiş Hukuk" Alevi-Bektaşî Derneği Kurucular Kurulu adına

"Yetiş Hukuk" kimdir?

"Yetiş Hukuk" Alevi-Bektaşî Derneği, Avrupa ülkelerinde ve Türkiye'de, kendi alanlarında uzman ve tecrübeli başta hukukçu, bilim insanları ve düşünürlerin bir araya gelerek kurduğu bir Düşünce Fabrikasıdır (Think Tank). Bu düşünce fabrikası, merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinden olan Ankara, İstanbul ve Anadolu'nun dört bir köşesinde, Viyana, Berlin, Brüksel, Paris, Londra'da üyesi ve destekçileri olan, hukukun üstünlüğüne inanarak çağdaş, katılımcı ve çoğulcu demokrasinin ve değerlerinin toplumda yayılması ve güçlenmesi, yasama, yürütme ve yargı organları arasında eşit güç ve değerde hukuksal bir denge kurulması için çabalayan ve neticede ayrımcılık yapılmadan eşit vatandaşlık haklarına en uygun şartları üretmek ve uygulamak için çaba gösteren bir sivil toplum kuruluşudur.